

Konstitutionsutskottet

Ink 2010 -03- 17

Dnr 050-1770-2009/10

Stockholm 2010-03-15

Begäran om granskning av statsministerns uttalanden kring riksdagsbeslutet om folkmordet i det osmanska riket 1915

Den svenska Riksdagens beslut den 11 mars 2010 att erkänna att ett folkmord skett i det osmanska riket under första världskriget har väckt starka reaktioner i den svenska regeringen.

Redan samma dag kommenterade utrikesminister Carl Bildt beslutet med att han "beklagat starkt" riksdagens beslut.¹

Statsminister Fredrik Reinfeldt talade den 13 mars med den turkiske premiärministern Recep Tayyip Erdogan för att meddela honom att den svenska regeringen är helt emot riksdagsbeslutet.

– Det (beslutet) var ett resultat av inrikespolitik och det kommer inte att sanktioneras eller utöva någon makt, sa Fredrik Reinfeldt till Erdogan enligt Hurriyet Daily News. Reinfeldt fortsatte:

– Vi kommer inte att låta detta att påverka våra bilaterala relationer på något negativt sätt.

– Vi kommer att göra vårt bästa för att skydda den nuvarande relationen mot ett sådant ogrundat beslut som skedde med endast en rösts marginal, sa Fredrik Reinfeldt. I turkisk press tolkas samtalet som att Fredrik Reinfeldt ringde och bad om ursäkt.²

Söndagen den 14 mars sade statsminister Fredrik Reinfeldt i radio att den svenska regeringen ska analysera riksdagens beslut – men att med honom som statsminister kommer inte regeringen följa riksdagens tillkännagivande och erkänna folkmordet.³

För andra gången under mandatperioden lider den svenska borgerliga majoritetsregeringen ett nederlag i parlamentet. Reaktionen på detta torde vara tämligen unik, nämligen att en statsminister ringer till en kollega och ber om ursäkt för de beslut hans eget parlament fattar. Ett beslut som han dessutom själv förespråkade i valrörelsen 2006. Det vittnar i sig om en regeringsmakt som är arrogant mot de folkvalda, men också om en regeringsmakt i förfall.

Regeringen har visserligen en stark och självständig ställning vad gäller utrikespolitiken i Sverige. Riksdagens tillkännagivanden har heller ingen formell konstitutionell status. Däremot finns det en konstitutionellt betingad förväntan på

¹ TT telegram 11 mars 2010 kl. 20.00

² <http://www.expressen.se/Nyheter/1.1917745/reinfeldt-beklagar-riksdagens-beslut>

³ Dagens Eko, söndag 14 mars 2010, kl. 15.13

regeringen att följa riksdagsbeslut, bland annat eftersom regeringen ansvarar inför Riksdagen.

Själva sakfrågan kan också väckas i internationella sammanhang, där Sverige som nation kan tvingas ta en rättsligt bindande ställning. Då blir det konstitutionella läget annorlunda. I EU-samarbetet har regeringen en skyldighet att samråda med Riksdagen och internationella avtal av den art det kan vara fråga om träffas regelmässigt inte utan ett föregående riksdagsbeslut. I det sammanhanget kan det vara värt att påminna om vad konstitutionsutskottet tidigare sagt kring uttalanden av statsråd:

”Utskottet vill framhålla, såsom har gjorts i tidigare års granskningar, att ett statsråd i likhet med andra medborgare har rätt att göra uttalanden i olika sammanhang och delta i den allmänna debatten. Med hänsyn till statsråds speciella ställning kan det emellertid finnas anledning att iaktta särskild försiktighet så att uttalanden inte kan misstolkas i rättsligt hänseende.”⁴

I detta fall finns det speciell anledning att granska de uttalanden som statsministern gjort som går ut på att riksdagens beslut inte kommer att följas eller sanktioneras.

Jag vill därför att konstitutionsutskottet granskar statsministerns uttalanden i förhållande till regeringsformen och riksdagsordningens bestämmelser om internationellt samarbete.

Sven-Erik Österberg

⁴ 2004/05:KU20, sid. 203